

Hiệp định Paris, khúc quanh cuối cùng trong cuộc chiến Việt Nam

Tác Giả: Hà Táng Cát/Ngái Việt
Thứ Tư, 27 Tháng 1 Năm 2010 09:36

Ngày này 37 năm trước - 27 tháng 1 năm 1973 - Hiệp định ngừng chiến tại Việt Nam được ký kết tại Paris.

Mục đích mang danh nghĩa “thỏa hiệp chấm dứt chiến tranh - lập lại hòa bình” nhưng thực căn bản không bên nào tin tưởng vào giá trị của những điều ghi trong văn bản và diến biến tiếp theo là hòa bình không bao giờ có thật.

Trưởng phái đoàn Việt Nam Cộng Hòa, Ngoại trưởng Trần Văn Lương (giữa), ký vào hiệp định đình chiến Hòa Bình Quốc Tế và về nước Việt Nam ngày 2 Tháng Ba, 1973 tại Paris. (Hình: Staff/AFP/Getty Images)

Sau này Bộ Công Việt công khai khoe khoang rằng Hiệp định Paris chỉ là một bước đệm để tính toán trong toàn bộ chiến lược “giải phóng” miền Nam Việt Nam năm 1975. Tuy nhiên thực tế không đơn giản như vậy, vì lịch sử luôn luôn là một quá trình phức tạp bao gồm nhiều yếu tố khác biệt, khi nào cho kết quả cuối cùng không phải là dàn xếp đơn thuần và các ý kiến như những điều cho đến nay vẫn rất khác biệt.

Cuộc đàm phán tại Paris kéo dài hơn nhiều cuộc thương thuyết hòa bình khác chính vì nội dung và những hình thức chính trị là then chốt hơn quân sự. Tổng cộng qua hơn 4 năm đàm phán có 201 phiên họp công khai, 45 cuộc họp kín, 500 buổi họp báo và hàng ngàn cuộc phỏng vấn riêng.

Xét cho cùng hòa đàm Paris chỉ là một hình thức giải quyết tạm bợ mà các bên còn phải có chứ không bên nào dứt điểm chiến tranh. Chiến lược và đánh giá đàm phán không xa lạ qua nhiều cuộc chiến tranh và “điều gì không được đặt trên chiến trường thì không thể đặt trên bàn đàm phán” là một nguyên tắc bất biến. Tại Việt Nam không phía nào có ưu thế chiến lược chiến trường mà chỉ có nhu cầu chấp nhận do những hoàn cảnh riêng của mình trong đó đáng kể là sự thúc bách bởi thời gian.

Hiệp định Paris, khúc quanh cuối cùng trong cuộc chiến Việt Nam

Tác Giả: Hà Tấn Cát/Nguyễn Việt
Thứ Tư: 27 Tháng 1 Năm 2010 09:36

Hòa đàm tại Paris khởi sự tháng 5 năm 1968 với sự tham dự của Hoa Kỳ, Việt Nam Dân Chủ Cộng Hòa, Việt Nam Cộng Hòa, Mặt Trận Giải Phóng Miền Nam. Vấn đề sẽ khởi phát tranh luận suốt mấy tháng đầu là hình dáng cái bàn hai ghế để thảo luận tính cách tham dự của bên bên ngoài là chủ thể hai bên. Kết quả đi tới sự chấp thuận bàn hai ghế là một bàn tròn 4 ghế của hai bên hai bàn dài hai bên. Trong ba năm tiếp theo các bên dùng hai ghế như diễn đàn để tranh chính trị. Các phiên họp chính thức sau khi màn che còn là tờ cáo nhau, tranh luận bằng cách trình bày ý kiến của mình không cần biết đối phương nói gì, lập đi lập lại những đòi hỏi không thể gọi là quy tắc đàm phán, rồi kết thúc mà không đi tới đâu.

Thường lệ thường thấy sự chấp thuận qua nhiều lần gặp gỡ bí mật giữa Henry Kissinger với Lê Đức Thọ và những cuộc đàm phán sau này mới được tiến hành. Hòa đàm 4 bên như vậy thực chất chỉ có 2 bên. Mặt Trận Giải Phóng là công cụ do Bắc Việt trực tiếp điều khiển nên không có vấn đề gì. Còn Việt Nam Cộng Hòa rõ ràng nhiều lúc chỉ đứng ngoài, những phản ứng mạnh mẽ đối với những minh họa của giai đoạn cuối cùng là có tác động tích cực, xác định được vị thế và vai trò không thể phủ nhận của mình.

Qua ba năm, giữa quá trình đàm phán, tháng 3 năm 1972, Bắc Việt bắt đầu huy động lực lượng 120,000 binh sĩ chính quy cùng nhiều đơn vị địa phương, du kích, và đưa ra chiến tranh quy mô vũ khí nặng trọng pháo trên xe tăng, hàng tỉ tấn, mở cuộc tấn công Lữ Đoàn Sinh (Eastern offensive) hay chiến dịch Mùa Hè Đỏ Lửa. Sau thắng lợi ban đầu, cuộc chiến ba mũi tấn công chính - Quảng Trị, Kontum, An Lộc - đều bị bẻ gãy. Thất bại hoàn toàn của chiến lược quy mô này khiến Bắc Việt tiêu tan ảo vọng tấn công mới chiến thắng quân sự quan trọng hơn cho cuộc chiến, cũng như chính quyền Nixon nhận lòng trong ý chí tích cực ngừng chiến Việt Nam Cộng Hòa. Ngược lại, Hoa Kỳ gia tăng mức can thiệp quân sự qua việc mở rộng những cuộc oanh tạc Bắc Việt, thả mìn phong tỏa biển, và trên chiến trường miền Nam yểm trợ mạnh mẽ bằng phi pháo và hàng không.

Chiến dịch năm 1972 thực hiện được uy tín của quân lực cùng khả năng tấn công của chính thể Việt Nam Cộng Hòa, những mặt khác cũng cho thấy những điểm của quân đội Việt Nam Cộng Hòa là chủ yếu chiến đấu có hiệu quả nếu được huấn luyện tốt. Quân đội Cộng Sản Bắc Việt hiểu được đó nên khi biết chắc là Việt Nam Cộng Hòa không còn sức mạnh đó, họ đã vững tin vào sự thành công khi mở cuộc tấn công tấn công năm 1975 bằng lực lượng áp đảo họ.

Trong tình hình quân sự không như mong muốn và trước sự phát triển bất ngờ các mối quan hệ ngoại giao mới giữa Hoa Kỳ với Trung Quốc và Nga, Bắc Việt thực hiện một sự khai thông tới hòa đàm Paris để tính giữa pháp khác cho ý định tiếp theo. Họ chấp nhận một nhượng bộ căn bản là không đòi hỏi sự chấp thuận của Tổng Thống Nguyễn Văn Thiệu trước khi chấm dứt chiến tranh, lập trường nhưng Cộng Sản Bắc Việt đã khẳng định duy trì suốt mấy năm tiếp theo khi đi vào đàm phán.

Hiệp định Paris, khúc quanh cuối cùng trong cuộc chiến Việt Nam

Tác Giả: Hà Táng Cát/Ngái Viát
Thứ Tư, 27 Tháng 1 Năm 2010 09:36

Ngác lá phía Hoa Ká không tuyát đái đòi hái viác trát thoáng 160,000 bá đái Bác Viát đang á trên lánh thá mián Nam Viát Nam.

Do đó vào tháng 10 năm 1972 cuộc đàm giáa Henry Kissinger và Lê Đác Thá đã đi tái kát quá là mát đá tháo sá bá vá cuác ngáng bán tái chá, còn đác gái là ngưng chián “da beo”, nghĩa là quân đái bên nào giánguyán vá trá hián háu cho tái khi đi vào tián tránh giái quyát sau này.

Hoa Ká và Bác Viát đáu hy váng hiáp đánh sá đác ký kát ngay sau đó. Nháng bán tháa hiáp đá tháo đã gáp sá cháng đái mánh má cáa Táng Tháng Nguyán Văn Thiáu vì nhiáu đá m Viát Nam Cáng Hòa không đác tham kháo ý kián trác. Qua các cuác tháo luán cáng tháng tái Sài Gòn trác tiáp vái Táng Tháng Thiáu và Bí Thá Hoàng Đác Nhá, Kissinger phái đáng ý chuyán cho Bác Viát mát bán đáng 96 đá m yáu cáu sáa đái. Bác Viát giái thách yáu cáu này là “hành đáng bái tán”, không cháp thuán cáu xét và các cuác tháng láng giám chán tái chá cho đán tháng 12 thì hoàn toàn bá tác, Kissinger và Lê Đác Thángáng các cuác gáp gá.

Ngày 14 tháng 12 năm 1972, Táng Tháng Nixon gái mát tái háu thá cho Cáng Sán Bác Viát yáu cáu tái tác đàm phán nghiêm chánh trong vòng 72 giá, náu không sá phái nhán lánh háu quá náng ná. Bác Viát không có đáp áng gái cá thá và ngày 18 tháng 12 không lác Hoa Ká đác lánh má chián đách Linebacker Two. Đây là đát oanh kích không quân đá đái nhát thái ká chián tranh Viát Nam, trong vòng 12 ngày khoáng 3,000 phi xuát máy bay chián đáu và B-52 trát xuáng 40,000 tán bom, lán đáu tián thá bom trái thá m ngay thành phá Hà Nái và Hái Phòng.

Bán ngày trác khi chá m đát chián đách Linebacker Two, Bác Viát thông báo vái Hoa Ká là sá hòa đàm trá lái ngay khi ngáng oanh tác. Ngày 8 tháng 1 năm 1973, Kissinger gáp Lê Đác Thá tiáp tác đàm phán, mát sá đáu khoán đác sáa đái tuy nhiên căn bán ván là nhá cũ và nháng ngán tá mái đác thay thá trong hiáp đánh tháng có tánh cách má há mà mái bên đáu tìm cách đián giái theo quan đá m cáa mình. Chính quyán Viát Nam Cáng Hòa dù không đáng ý hoàn toàn, ván lám vào tình thá không thá khác tá thêm náa và Hiáp Đánh Chá m Đát Chián Tranh Láp Lái Hòa Bình đác ký kát tái Paris ngày 27 tháng 1 năm 1973 giáa 4 bá tráng ngoái giao Hoa Ká, Viát Nam Dân Chá Cáng Hòa, Viát Nam Cáng Hòa và Chính Phá Cách Máng Lâm Thái Cáng Hòa Mián Nam Viát Nam.

Nhiáu năm sau này Bác Viát ván giái thách ráng viác trá lái đàm phán là do Hoa Ká bá đánh bái trong cuác oanh tác mùa Giáng Sinh năm 1972. Nhá thông lá, Hà Nái phóng đái tán thát cáa không lác Hoa Ká, loan báo bán há tái 30 chiác B-52. Ngác lái, Kissinger cũng không xác

Hiệp định Paris, khúc quanh cuối cùng trong cuộc chiến Việt Nam

Tác Giả: Hà Täng Cát/Ngäi Việt
Thứ Tư:, 27 Tháng 1 Năm 2010 09:36

---

nhân dân luôn tin rằng Bắc Việt phải chịu lép vế vì cuộc oanh tạc ném bom. Trong một buổi họp báo sau khi ký hiệp định, đồng chủ tịch phóng viên hỏi Kissinger về đáp ứng theo kiểu ngoại giao: “Đã có thỏa thuận hai tháng 10 ngừng chiến sự sấm sét, sau đó có cuộc oanh tạc và tháo lui của tôi, bây giờ hiệp định đã được ký kết”.

Bên hiệp định gồm 9 chương 23 điều khoản các bên giữ thích theo quan điểm và điều khoản là thương lượng.

Hoa Kỳ đã quy định bằng mọi cách chấm dứt sự can thiệp Việt Nam nên Hiệp định Paris chỉ là một hình thức rút lui trong danh nghĩa, nhân viên các tù binh chiến tranh, và trên danh nghĩa đã tạo lập được hòa bình, bỏ qua sự tồn tại chính nghĩa của đồng minh Việt Nam Cộng Hòa. Còn thật bại trong việc bỏ đi mọi tàn dư lại cho miền Nam Việt Nam không nằm trong chương trình nghị sự của Hoa Kỳ.

Trong ý đồ lâu dài của Bắc Việt quy định tâm chiến toàn miền Nam, hòa bình không là mục tiêu và Hiệp định Paris chỉ là một bước ngừng nghỉ để chuẩn bị lực lượng. Phan Văn Sung, một thành viên trong phái đoàn Bắc Việt tại hòa đàm Paris, 32 năm sau (2005) trả lời phỏng vấn của báo Quân đội Nhân Dân, còn nói rằng thế giới và phía Bắc Việt vì bu c Hoa Kỳ phải rút quân không đi xuống. Điều quan trọng nhất theo ông là Điều 1, Chương 1 của hiệp định: “Hoa Kỳ phải tôn trọng các lập, chủ quyền, thế giới và toàn vẹn lãnh thổ của Việt Nam như đã được công nhận bởi Hiệp định Geneva về Việt Nam”. Hiệp định Geneva năm 1954 nói rằng vĩ tuyến 17 chỉ là ranh giới đình chiến và hai miền Nam Bắc sẽ thống nhất qua từng bước, như vậy, sự hiện diện của bên phía Bắc Việt tại miền Nam không mang tính cách là quân đội ngoại quốc xâm lăng. Thoái bộ của Bắc Việt là phải công nhận chủ quyền Việt Nam Cộng Hòa, nhưng có điều kiện và sẽ hình thành Hội đồng Hòa giải Hòa hợp Dân tộc để tiến hành thống nhất. Tuy nhiên Bắc Việt chỉ xem đòi hỏi này như một lý thuyết suông chứ không tin vào kết quả khi họ vẫn chỉ trông ngóng sẽ đánh chiếm miền Nam bằng vũ lực.

Điều kỳ diệu nhất đối với Việt Nam Cộng Hòa là Hiệp định Paris không quy định các thủ tục rút quân của Bắc Việt khỏi lãnh thổ miền Nam. Chính quyền của Tổng thống Thiệu luôn luôn coi hai miền Nam Bắc là hai quốc gia độc lập, đòi hỏi sự tôn trọng ranh giới phi quân sự vĩ tuyến 17 và như thế bên phía Bắc Việt là lực lượng ngoại quốc phải rút đi. Tuy vậy nếu như điều kiện này có được xác định bằng văn bản thì trong thực tế cũng chẳng có hiệu quả bao nhiêu với phương cách lừa dối thông tin của phía Cộng Sản. Thế giới duy nhất đối với Việt Nam Cộng Hòa là sự công nhận giá trị hợp pháp trên thực tế của Tổng thống Nguyễn Văn Thiệu. Ông Thiệu trước đó đã khẳng định lập trường 4 Không: “Không chấp nhận, không thương lượng, không liên hệ và không nhượng bộ cho Cộng Sản”. Trong những điều kiện này, Hiệp định Paris nhìn nhận rằng không bỏ đi mọi tàn dư của Việt Nam Cộng Hòa và hậu

Hiệp định Paris, khúc quanh cuối cùng trong cuộc chiến Việt Nam

Tác Giả: Hà Táng Cát/Ngái Viát
Thứ Tư, 27 Tháng 1 Năm 2010 09:36

---

quá sá là phái có nháng ná lác hát sác khó khăn vì chián tranh không thá đát và cuác chián đáu không còn đác đáng minh há trá.

Chính phá Lâm thái Cáng Hòa Mián Nam Viát Nam chá là bá phán cáa Cáng Sán Bác Viát, Hiệp định Paris công nhán giá trá cho há là mát thác thá, ngoài ra há cháng có gì khác đác hay đá mát.

Hiệp định Paris xác đánh lánh ngáng bán có hiáu lác tá 8 giá sáng ngày 28 tháng 1 năm 1973, giá Sài Gòn. Chá trong ít ngày tiáp sau, niám hy váng cáa dân chúng vá hòa bình đã mau chóng trá thành má táng. Cá hai phía Cáng Sán và Quác Gia đáu đã chuán bá tián hành và phòng cháng cuác chián giành dân lán đát. Cuác xung đát vào phút chát không ngáng vào giángáng bán nhá hiệp định đòi hái mà kéo dài cho đán đáu tháng 2. Theo Đái Tá William E. Le Gro trong cuán “Việt Nam tángáng bán đán đáu hàng” xuát bán năm 1981 thì vào thái điám máy quân lác Việt Nam Cáng Hòa, chính quy cũng nhá đáa pháng quân và dân vá, mán hán nhiáu so vái phía Cáng Sán. Không láng đánh đáng khá năng cáa đái pháng, quân đái và du kích Cáng Sán chá chiám đác 23 áp trong cuác tán công vào 400 áp và cháu tán thát nhân máng tái 5,000. Ngác lái thì Việt Nam Cáng Hòa cũng thát bái mát vài nái mà tiêu biáu là cuác đát kích cáa Thủy quân Lác chián vào Cáa Viát gán vùng phi quân sá.

Chián tranh tiáp dián và leo thang trong nháng tháng năm sau đó và ngáng i dân Việt thát sá cháa bao giá đác sáng hòa bình cho đán ngày mián Nam sáp đá. Ngáng i dân mián Bác có may mán hán vì thoát khái tai háa trác tiáp cáa chián tranh nháng ván còn phái gánh cháu gian khá cáa mát háu pháng bá ép buác dành nhiáu ná lác há trá cho tián tuyán.

Cuác tháng láng gái là hòa đàm tái Paris vá thác chát không đám đán đáu gì tát đáp nhá mong mái cho cuác nái chián khác liát 15 năm, mà chá là mát khúc quanh chính trá và cuái cùng đáa tái kát thúc đáy thát váng cho dân chúng cá hai mián Nam Bác.

***

Ngáng i thái áy nghĩ gì vá Hiệp định Paris?

Hiệp định Paris, khúc quanh cuối cùng trong cuộc chiến Việt Nam

Tác Giả: Hà Táng Cát/Ngái Việt
Thứ Tư: 27 Tháng 1 Năm 2010 09:36

Ngác Lan-Đinh Quang Anh Thái (Thác hián)

Ông Bình Dương (cá dân Olympia, Washington)

Thời điểm ký kết Hiệp định Paris, tôi đang làm việc cho Phòng Tùy Viên Quân Sự, Tòa Đại sứ Mỹ ở Sài Gòn. Khi hiệp định được công bố, tôi thấy lòng bàng hoàng, thấy quân đội VNCH có thể bỏ rơi mình được không. Tôi nghĩ rằng tất cả phải dựa vào vị trí của Mỹ. Nếu họ giúp cho mình được, vậy thì sự yên ổn được thì mình có thể kéo dài đi đến tìm một biện pháp khác. Nhưng thời cuộc thay đổi mau quá, quân đội VNCH bắt đầu yểu điệu, thiếu súng đạn, thiếu lương thực. Về tâm lý, tôi cảm thấy buồn bã vì mình chỉ trông chờ vị trí của Mỹ, mà Mỹ thì lúc nào cũng hăm dọa sự sụp đổ của VNCH. Lúc đó tôi cũng nghĩ đến một kết cục “ghê gớm,” nhưng không phải là chuyển đổi hàng rào mà chỉ đơn giản là sụp đổ.

Ông Lê Văn Nguyên (cá dân Westminster, California)

Khi đó tôi đang ở Phú Quốc, là lính Hải Quân. Tôi không nhớ rõ chuyển đổi, cũng không quan tâm lắm. Bởi khi hiệp định ký rồi thì những người lính vẫn còn tiếp tục cầm súng đánh nhau. Lúc này, tôi nghĩ rằng đó là hiệp định ngừng bắn, không đánh nhau nữa, chỉ hai năm sau sẽ tiếp tục bắn, và Mỹ bắt đầu rút quân. Mỹ hứa hẹn cho người dân miền Nam. Nhưng thời của Mỹ ‘gài dìm’ cho miền Bắc chiếm luôn miền Nam rồi. Thời của Mỹ là nói láo, Mỹ đã bắt miền Nam. Nhưng sự thật như thế nào nữa thì ông bố tôi nói lên biết rõ cho những người lính như chúng tôi thì không biết gì, chỉ làm theo lệnh chỉ huy. Mà chỉ huy có ra lệnh buông súng đâu, nên vẫn tiếp tục cầm súng đến giờ cuối.

Ông Trần Ngọc Thành (nguyên quán Nghệ An, hiện sống tại Ba Lan)

Khi bắt đầu Hiệp định được ký kết, tôi vừa tốt nghiệp tại trường Ba Lan sau sáu năm học ngành Kinh Tế Văn Tái Bián. Tôi phán khái lắm và muốn về Việt Nam ngay để xem tình hình đất nước ra sao. Tôi mong hòa bình thực sự được vĩnh viễn, vì cuộc chiến quá dài và chết quá nhiều người.

Ông Nguyễn Thế Long (hián sống tại Hải Phòng)

Hiệp định Paris, khúc quanh cuối cùng trong cuộc chiến Việt Nam

Tác Giả: Hà Táng Cát/Ngái Viát
Thứ Tư:, 27 Tháng 1 Năm 2010 09:36

Năm 1973 tôi đang là thầy giáo dạy học ở một trường trên tỉnh miền núi Hòa Bình. Tôi nhớ giai đoạn này sự căng thẳng xã hội càng thêm trầm trọng. Cuộc chiến tranh đang khốc liệt, vì cuối năm 1972, những trận B52 giáng vào Hà Nội. Lúc ấy tôi ở trên núi, tin tức về cuộc hội đàm diễn ra trong những tuần chúng tôi là thông tin mờ nhạt, qua báo chí và qua đài tiếng nói Việt Nam. Chúng tôi có được nghe đài bên ngoài đâu. Tâm trạng chung là rất mệt mỏi, vì cuộc chiến có khả năng chấm dứt. Chúng tôi chờ đợi, những người lính phải chờ đợi thêm vài năm nữa nếu chúng ta được biết, thì hòa bình mới trở lại, mới vẫn hồi sinh đất nước này. Còn những gì tiếp sau đó thì chúng ta đã biết.

Nhà văn Tô Hoài (hiện sống tại Sài Gòn)

Tôi còn nhớ, sau khi ký Hiệp định Paris thì Hà Nội bị ngay một trận bom, hay nói đúng hơn là người vì Hà Nội bị những ngày một trận bom gọi là “Chiến dịch Điện Biên Phủ trên không.” Hoa Kỳ ném bom 12 ngày đêm ở những vùng thuộc Hà Nội. Đêm Noel thì máy bay ném bom. Máy bay đánh các kho người thành, và do người lính phòng không không quá cho nên máy bay đâm đầu vào hoặc là ném bom sai một vài địa điểm. Ném bom là cuộc tấn công gây thêm một ít người nữa sẽ thêm một vài địa điểm trong Hiệp định Paris thôi. Tôi thấy cay đắng là tất cả những nhà chính trị họ gặp nhau ở trên bàn hội nghị để đưa ra trên xương máu của người Việt Nam. Người ta nói ký hiệp nghị “chấm dứt chiến tranh và lập lại hòa bình ở Việt Nam,” thế mà chiến tranh có chấm dứt đâu! Cuộc chiến tranh này không thể nói là đánh đuổi kẻ xâm lược mà là cuộc chiến tranh huynh đệ tàn. Đây là suy nghĩ của tất cả những người có đầu óc, của anh em trí thức văn nghệ sĩ.